

VALTION ELOKUVATARKASTAMO
STATENS FILMGRANSKNINGSBYRÅ
FINNISH BOARD OF FILM CLASSIFICATION

17.02.2004
del 32, 41, 2002
01028: 01/2002

Dnro 32/5/04

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 15.1.2004

Valtion elokuvatarkastamon lausunto oikeusministeriön työryhmämietinnöstä 2003:13 Ihmissalakuljetus, lapsipornografia ja Palermon yleissopimuksen lisäpöytäkirjat

Oikeusministeriö on pyytänyt Valtion elokuvatarkastamolta lausuntoa työryhmämietinnöstä, joka koskee laittoman maahantulon järjestämistä ja lapsipornografiaan liittyvää rikosoikeudellista sääntelyä. Elokuvatarkastamo ottaa kantaa vain mietinnön lapsipornografiaa koskevaan osaan.

Valtion elokuvatarkastamo pitää lapsipornografian rikosoikeudellisen sääntelyn tarkentamista työryhmän esittämällä tavalla erittäin tarpeellisenä. Työryhmän loppumietintö on tältä osin huolellista ja perusteltua työtä. Erityisen merkittävä on Euroopan unionin puitepäätöksen edellyttämä tarkennus, jonka mukaisesti lapsipornografiasäännöksissä on otettava käyttöön kiinteä ikäraja. Rikoslain 17 luvun 18 §:n tarkentava momentti toteaisi näin yksiselitteisesti, että lapsena pidetään kahdeksatoista vuotta nuorempaa henkilöä sekä henkilöä, jonka ikää ei voida selvittää, mutta jonka on perusteltua syytä olettaa olevan kahdeksatoista vuotta nuorempi. Mainittu tarkennus helpottaa sekä elokuvatarkastamon harjoittamaa kuvaohjelmien ennaltaehkäisevää laillisuusvalvontaa että myös poliisin ja oikeuslaitoksen toimintaa. Vaikka ns. teinipornografian määrittelyssä onkin käytännössä useimmiten noudatettu 18 vuoden ikärajaa, on nykyinen lain säädös jättänyt tarpeettoman paljon tulkinnanvaraa.

Elokuvatarkastamo pitää kuitenkin ongelmallisina mietinnön perusteluita rangaistavuudelle tapauksissa, joissa pornografisessa kuvaohjelmassa esiintyvän henkilön iän selvittäminen ei ole mahdollista. Kohdassa Nykytilan arviointi (s.33) pohdittaessa tilanteita, joissa kuvassa esiintyvä henkilö oli tosiasiaassa täysi-ikäinen, todetaan: "Koska henkilön iän selvittämistä ei kuitenkaan voida edellyttää, vain selvästi täysi-ikäistä esittävät kuvat tulisi jättää rangaistavuuden ulkopuolelle." Toteamuksen kanssa ristiriidassa on lakiehdotusten perusteluissa (s.70) seuraava kohta: "Jos siis ikä joudutaan arvioimaan vain kuvan perusteella, ensisijaisesti rangaistavuuden piiriin kuuluvat kuvat, jotka esittävät henkilöä, jonka kehitys kohti sukupuolista kypsytyä on vielä kesken". Ensimmäisen perustelun nojalla lapsipornografian piiriin kuuluisivat kuvat, jotka todennäköisesti esittävät 16- 17-vuotiaita, toisen perustelun mukaan vasta sellaiset kuvat, joiden kohteena on ehkä 13-15-vuotias lapsi, mahdollisesti nuorempikin. Elokuvatarkastamo soveltaa tutkinnassaan ensin mainittua perustetta, ja on tämän myös verkkosivuillaan julkisesti ilmoittanut. Jälkimmäisen perustelun soveltaminen johtaisi käytännössä ehdotetun ikärajatarkennuksen vesittymiseen, koska vain harvoissa tapauksissa esiintyjien tosiasiallista ikää kuvaushetkellä pystytään selvittämään.

Osoite: Jaakonkatu 5 B
00100 Helsinki
Puhelin: (09) 2285 41
Telekopio: (09) 2285 4470
Internet: <http://www.vet.fi>

Adress: Jakobsgatan 5 B
00100 Helsingfors
Telefon: (09) 2285 41
Fax: (09) 2285 4470
Internet: <http://www.vet.fi>

Address: Jaakonkatu 5 B
FIN-00100 Helsinki, Finland
Tel: +358 9 2285 41
Fax: +358 9 2285 4470
Internet: <http://www.vet.fi>

Lakiehdotuksen 19 §:n viimeistä momenttia perusteluineen on myös pidettävä ongelmallisena. Tällaisena se tuntuu antavan liian suuret mahdollisuudet ns. teinipornografian levittämislle. Millainen suostumuksen itse kuvatu pornografisen kuvan hallussapitoon tarkalleen tulisi olla? Koska epäselvissä tapauksissa on vain sana sanaa vastassa, olisi ehkä syytä edellyttää kirjallista suostumusta.

Lakiehdotuksen 18 a § Törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen määrittelee ensimmäisen momentin kohdassa 1 törkeäksi levittämisen, jossa kuvassa oleva lapsi on erityisen nuori. Perusteluissa todetaan, että tarkkaa ikärajaa ei asetettaisi, koska teon kohteen ikää on vaikea saada selville. Sama koskee kuitenkin myös koko lapsipornografian perusikärajaa kahdeksantoista vuotta. Ilmaisua ”erityisen nuori” voi näin pitää liian tulkinnanvaraisena, kun sekä Euroopan unionin puitepäättös että mietintö muuten pyrkii nimenomaan eksaktiin ikämäärittelyyn. Erityisen nuori voisi esimerkiksi tarkoittaa alle 14-vuotiasta.

Muilta osin Valtion elokuvatarkastamolla ei ole työryhmän mietinnöstä huomautettavaa.

Helsingissä, 13.2.2004

Matti Paloheimo

Valtion elokuvatarkastamon johtaja